

BACHELOROPPGAVE

En kvantitativ undersøkelse av rammeplanens betydning for
barnehagelærere

A quantitative study about the importance of the Frameworks Plan for
the Kindergarten teachers

Kandidatnummer: 418 & 516

BACH301

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Olav Helgøy

Innleveringsdato: 25.05.2022

Antall ord: 12 566

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Abstract

The Framework plan was first published in 1996 by the government. Ever since it has been revised four times, where it has followed the political picture of the kindergarten and educational system. We wanted to research what the plan means for the work of a kindergarten teacher.

We have utilized quantitative research where we sent out a questionnaire to 266 kindergartens where we asked the kindergarten teachers several questions for them to answer about their daily work, as well as how they interpreted different parts of the plan. We chose this type of method to get the perspective of several respondents, because it is a plan which affects everyone who is working as a kindergarten teacher.

The results showed us the true meaning of competence, where we must continue to educate ourselves to get the knowledge that we need. However, there is also the importance that we together with the rest of the staff raise discussions and use dialog to improve our own work. Why is this important? The kindergarten as an organization must continue to grow and adapt as part of the society and the educational system. Just because there is a lot of playtime in the kindergarten does not mean that it does not have an important role in the society.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	1
1.2 Avgrensning og presentasjon av problemstilling.....	1
1.3 Oppgavens struktur	1
1.4 Historisk perspektiv på rammeplanen.....	2
2.0 Teoretisk rammeforståelse	3
2.1 Barnehagens styringsdokumenter.....	3
2.1.1 Rammeplanens oppbygning.....	3
2.1.2 Sammenligning med skandinaviske land.....	5
2.1.3 Årsplanlegging - læreplanarbeid	5
2.2 Læring.....	5
2.2.1 Formell og uformell læring.....	6
2.3 Danning.....	7
2.4 Læring VS danning	7
2.5 Skjønn	8
2.5.1 Pedagogisk skjønn	8
2.5.2 Taus kunnskap	9
2.5.3 Fagspråk	9
2.6 Kompetanse.....	10
2.6.1 Kompetanseutvikling.....	10

2.7 Foreldres påvirkning i det pedagogiske arbeidet	11
3.0 Metode	13
3.1 Valg av metode	13
3.2 Valg av informanter	13
3.3 Presentasjon av spørreundersøkelse.....	14
3.4 Feilkilde og kildekritikk	15
3.5 Etske hensyn	15
4.1 Presentasjon av svar	17
4.2 Bruk av rammeplanen	17
4.2.1 Presentasjon av resultat.....	17
4.2.2 Drøfting	19
4.3 Hindringer i rammeplanen	23
4.3.2 Drøfting	24
4.4 Arbeid med årsplan	25
4.4.1 Presentasjon av resultat	25
4.4.2 Drøfting.....	26
4.5 Ansvar og roller	29
4.5.1 Presentasjon av resultat	29
4.5.2 Drøfting.....	29
4.6 Læring VS dannning	30
4.6.1 Presentasjon av resultat	30

4.6.2 Drøfting.....	31
4.7.1. Presentasjon av resultat	32
4.7.2 Drøfting	32
4.8 Hva sier funnene oss?.....	33
4.8.1 Implementering.....	33
4.8.2 Arbeidsmetoder	34
4.8.3 Kompetanseutvikling.....	35
4.8.4 Spenninger	37
6.0 Litteraturliste	39
7.0 Vedlegg	42
7.1 Vedlegg 1 - Spørreskjema guide.....	42

1.0 Innledning

Fra første stund av utdannelsen vår har rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver vært et av dokumentene som går igjen uansett hvilket fag vi fokuserer på. Det var tydelig fra starten at dette var et dokument som er sentral i barnehagen, og at den følger det pedagogiske arbeidet som en pedagog i barnehagen legger opp til. Ved års-, måneds-, ukes- og aktivitetsplaner, møter med foreldre eller andre relevante aktører brukes rammeplanen aktivt som et bindende dokument som forsvarer vår virksomhet.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Barnehagen har hatt en enorm utvikling de siste tiårene. Rammeplanen som sist ble revidert i 2017 har hatt en sentral rolle i barnehagens daglige drift. Den har klare krav til innhold og oppgaver som vi som barnehagelærere skal utføre i løpet av barnehagehverdagen. Forventningene i planen strekker seg fra ulike fagområder barnehagen skal gjennom til hvordan de skal fremme danning, læring, kommunikasjon, språk, og mer. Staten har satt sine føringer for hvordan barnehagene skal driftes og hvilken plass rammeplanen skal ha i det pedagogiske arbeidet. Men hvilken motstand møter den? Brukes rammeplanen slik som den er ment? Har rammeplanen problemstillinger med seg som personalet i barnehagen stiller seg kritisk til?

1.2 Avgrensning og presentasjon av problemstilling

For å avgrense oppgaven, har vi valgt å ha et særlig fokus på tre sentrale begreper; rammeplanen, læring, danning og kompetanseheving. Begrepsavklaring med teoretisk forankring vil komme i kapittel 2.0. Problemstillingen vi har valgt å besvare i denne oppgaven er: "Hvilken betydning har rammeplanen for personalets arbeid?"

1.3 Oppgavens struktur

Oppgaven er strukturert i ulike kapitler:

- I kap. 2 vil vi gjør rede for den teoretiske delen av oppgaven.
- I kap. 3 formidler vi hvilken metode vi har valgt og hvorfor.
- I kap. 4 er det drøfting og presentasjon av resultatet som er viktigst. Her legger vi opp til drøfting for hvert underkapittel, for å holde en ryddig tråd i det vi skal formidle. Til slutt vil vi i 4.8 samle drøftingen i et underkapittel. Her vil vi drøfte hovedfunnene.
- I kap. 5 vil vi konkludere oppgaven.

1.4 Historisk perspektiv på rammeplanen

I 1996 kom Norges første nasjonale rammeplan for barnehage. Rammeplanen la sterkere politiske føringer for hvordan barnehagen skulle driftes, og hvilke mål og rammer som skulle være i fokus. I 2006 kom den første revideringen av rammeplan for barnehagen, i tillegg til at barnehagen nå ble sett på som en del av utdanningsløpet. Rammeplanen fra 2006 ble i tillegg publisert sammen med 11 temahefter som skulle supplere det som sto i rammeplanen. 5 år senere i 2011 kom det nok en revidering av rammeplanen, på bakgrunn av at barnehagen fikk en formålsparagraf som la vekt på at barnehagen skal ha de samme verdiene som skolen. Siste reviderte rammeplan kom i 2017. Rammeplanen har med det historisk sett hatt en enorm utvikling fra 1996 til 2017, hvor barnehagen før ikke ble sett på som en del av utdanningsløpet, til nå å ha en aktiv rolle. På lik linje har det kommet sterkere signaler nasjonalt om økt kompetanse i barnehagen, ved å øke antall ansatte med høyere utdanning, samt å sørge for full barnehagedekning på landsnivå (Høgskulen på Vestlandet, 2020).

Det ligger mye arbeid i å revidere en rammeplan, da det trengs forankring i fagstoff som gjør at endringene blir nødvendige. For tiden arbeider Norwegian Research Center (NORCE) med en evaluering av implementeringen av rammeplanen, for å forske på hvordan barnehagesektoren med ulike aktører opplever prosessen av iverksettelsen. Prosjektet ble startet i 2018 og er ment å avsluttes i 2023. Frem til nå har de kommet med en foreløpig rapport som vi videre i oppgaven vil bruke (Homme et al., 2021, s. 6).

2.0 Teoretisk rammeforståelse

I teoridelen av oppgaven vil vi presentere relevant teori om bruken av rammeplanen som et styringsdokument og andre relevante teorier som er viktige.

2.1 Barnehagens styringsdokumenter

Formålsparagrafen i barnehageloven er tydelig. Den sier hva samfunnsmandatet vårt er, hvilke oppgaver barnehagen har og hvilke verdier en skal følge (Thoresen, 2016, s. 21-22). Styringsdokument er noe alle barnehager er nødt til å forholde seg til. Noen er vedtatt på nasjonalt nivå, andre på lokalt nivå som i kommunen eller i barnehagen. Eksempler på styringsdokument er lover, vedtekter, rammeplaner og årsplaner. De ulike dokumentene har sine formål som de må ta hensyn til. Vedtekter bestemmer for eksempel barnehagens drift, med informasjon om hvem som har eierforhold, formålet til barnehagen, åpningstider og medlemmer av ulike utvalg og opptakskriterier. Hver barnehage er pålagt å utarbeide egne vedtekter i tillegg til langtidsplaner og årsplaner, som bygger på rammeplanen for barnehager. Ulike styringsdokumenter stammer fra bestemmelser som kommer fra loven, og for vår del lov om barnehage (Gunnestad, 2020, s. 55). Rammeplanen er utarbeidet og vedtatt av stortinget, og skal sikre at det er tydelige bestemmelser for innholdet og oppgavene i barnehagen. Den er en nasjonal forskrift som skal legge føringer for hvordan barnehagen skal arbeide i sin daglige drift. Den er forankra i barnehageloven som en forskrift som skal spesifisere barnehagens innhold og oppgaver og ble sist revidert i 2017 (Gunnestad, 2020, s. 59).

2.1.1 Rammeplanens oppbygning

Rammeplanens oppbygning gir oss et innblikk i hva barnehagen forplikter seg til av retningslinjer for planlegging, gjennomføring og vurdering av innholdet i barnehagen (Gunnestad, 2020, s. 59). Rammeplanen gir derimot ikke detaljerte føringer eller krav for hvordan de ulike temaene skal arbeides med, men heller hvilke verdier, innholdskomponenter, arbeidsmåter og væremåter som er viktige for å få en helhetsvurdering av barnehagen som virksomhet. Rammeplanen legger heller ikke opp til

detaljerte anvisninger for hvordan en skal arbeide for å nå de ulike målene (Gunnestad, 2020, s. 59). Dette gir rom for metodefrihet for pedagogene, som da kan bruke rammeplanen mer til veiledning av hva barna skal få oppleve og erfare (Gunnestad, 2020, s.105).

Rammeplanen skal være et arbeidsredskap for ansatte som skal bruke den i sitt arbeid i barnehagen. Den er organisert ulikt ut ifra hvilket kapittel det handler om. Kapittel 1, 2, 4, 5, 6, og 7 er skrevet i sammenhengende tekst, hvor det er generelle bestemmelser for hele barnehagen. Disse bygger på temaer som er viktige i barnehagen, hvor noen av kapitlene i tillegg har underkapitler for å utdype temaene. I kapittel 3, 8 og 9 møter vi bruken av kulepunkter, hvor det i hvert underkapittel er egne bestemmelser for hva personalet skal gjøre for å oppnå målene. I siste kapittel, nr. 9 om barnehagens fagområder, blir vi i tillegg introdusert egne punkter som handler om hva barna skal oppnå i de ulike fagområdene. For eksempel under kommunikasjon, språk og tekst står det:

- “Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna
 - uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter
 - bruker språk til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter
 -” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 48)

Rammeplanen er ment for personalet i en barnehage, hvor en skal bruke den aktivt i deres arbeid, men den er og relevant for foreldre og barna, da den legger vekt på deres krav. Som tittelen sier, Rammeplanen for barnehage – innhold og oppgaver, legger den opp til både generelle og spesielle bestemmelser som barnehagen skal følge.

I vår sammenheng er rammeplanen den formelle læreplanen, som er et dokument rettet mot skolestart og beskriver et undervisningsforløp. Den viser innhold, mål, arbeidsmåter og vurderingsordninger, og er et arbeidsredskap for hele personalgruppen. Rammeplanen har derimot fokus på hvordan det pedagogiske arbeidet i barnehagen skal gå føre seg (Gunnestad, 2020, s.155-157).

2.1.2 Sammenligning med skandinaviske land

Sammenligner vi den norske rammeplanen med andre skandinaviske land ser vi at danskene har en nokså lik oppbygning av sin rammeplan som oss, hvor det er fokus på de humanistiske og kristne verdier samt at den legger vekt på barndommens egenverdi, lek, vennskap, glede, humor, omsorg, undring og utforskning. De legger vekt på at barnehagen skal fremme læring, men ikke i like stor grad som for eksempel Sverige. Svenskene har en Läroplan för förskolan som har et tydeligere fokus på bl.a. fagområdene matematikk, naturvitenskap og teknikk (Broström, 2018, s. 40).

2.1.3 Årsplanlegging - læreplanarbeid

“Med utgangspunkt i rammeplan for barnehagen skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten.” (Barnehageloven, 2005, §2). Årsplanen til barnehagen legger mer spesifikt føringer for hvordan barnehagen skal arbeide for å nå ulike mål for det kommende året. For at barnehagen skal driftes forsvarlig er det viktig å passe på at alle ledd er ivaretatt i en slik plan. Både informasjon om barnehagens mål for barna sin utvikling, samarbeid med foreldre og personalet, og ikke minst barnehagen som virksomhet. Rammeplanen har en sentral rolle i arbeidet med årsplanen, da rammeplanen er en forlengelse av barnehageloven som alle barnehager er pliktet til å følge (Gunnestad, 2020, s. 139).

2.2 Læring

Rammeplanen beskriver barnehagens samfunnsmandat, og hvor det står følgende:

“Personalet skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7). Barnehagen skal være en arena for læring, og dette skal være et stort fokus hos de ansatte i deres daglige arbeid (Børhaug & Bøe, 2022, s.68).

Læring skjer i sosiale samhandlinger og aktiviteter der barnet er deltakende. Vi har to forskjellige begreper innenfor læring. Det første er *helhetlig tilnærming til læring* som er det miljøet som personalet danner ved å kombinere lek, omsorg og det faglige innholdet. Det

andre begrepet er *helhetlig læring* som i stor grad handler om selve læringen til barnet, altså den allsidige utviklingen deres. Det er et bredt fokus når det gjelder begge fenomenene, som vi kan se i rammeplanen (Børhaug & Bøe, 2022, s. 33-34).

Fagområdene, i kapittel 9 i rammeplanen, handler om interessene og læringen til barna. Disse skal fremme både trivsel, utvikling og helse hos det enkelte barnet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.47). For at barna skal bli mest mulig forberedt til skolestart, må personalet aktivt bruke fagområdene. Sæbbe og Samuelsen (2019) har forsket på hvordan barnehagelærere underviser i barnehagen. Rammeplanen legger opp til formelle læringssituasjoner hvor det er personalets ansvar å planlegge og lede disse læringssituasjonene, men hvor det i praksis er vanskelig å skille alle læringssituasjonene da leken og hverdagssituasjoner er dominerende i barnehagen.

2.2.1 Formell og uformell læring

Det er åpenbart at barnehagen skal ha et godt læringsmiljø, der samarbeid og inkludering skal være et stort fokus i det daglige arbeidet. I et team er det særdeles viktig at alle parter går sammen og blir enige om hvordan en skal arbeide mot gjensidige mål barnehagen har (Aasen, 2018, s.34). Dette vil kreve både god kommunikasjon og dialoger blant personalet. Uformell læring er et begrep som blir satt i søkelys, og handler i hovedsak om at læringen skjer tilfeldig og oppstår som regel når en ikke er bevisst på det. Formell læring derimot, er ikke tilfeldig, men er en læring som er planlagt og strukturert. Her vil gjerne de som er ufaglærte i barnehagen eksempelvis bli sendt på organiserte kurs, for å tilegne seg ny kunnskap. Her har den pedagogiske lederen, som teamleder, ansvar for å videreføre den nye kunnskapen i praksis. Dersom man kombinerer disse to begrepene, så vil læringen hos personalgruppen være mer effektiv (Aasen, 2018, s. 165-167)

Livslang læring er et begrep vi kan gå inn på her, da det i hovedsak handler om at man aldri blir ferdig utlært. Man lærer stadig noe nytt gjennom hele livet. En som er pedagogisk leder kommer alltid til å lære noe nytt, selv når vedkommende er ferdig med utdanningen sin. I kompetansereformen som kom i 2020, står det at det er i det daglige arbeidet at læring skjer, hvor det stadig vekk vil møte på nye utfordringer og læringsrike arbeidsoppgaver. Regjeringen har et ansvar for å legge til rette at hele utdanningssystemet forbereder alle

individ til å lære gjennom hele livet (Meld. St. 14 (2019-2020), s.14).

2.3 Danning

Rammeplanen sier følgende "Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrige til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap" (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). Dette er starten på kapitlet om danning, som er et begrep som ofte brukes sammen med læring i barnehagen. Danning er en livslang prosess som handler om å ha evnen til å være en kritisk og aktiv deltaker i samfunnet, samt å kunne argumentere og lytte (Broström, 2018, s. 41). I løpet av tiden sin i barnehagen skal de lære å være en del av et fellesskap, noe personalet er pliktig å legge til rette for. Dannelsen skjer mellom jeg'et og de andre, altså individet og samfunnet (Løkken og Søbstad, 2018, s. 111).

Danning er et relativt nytt begrep i barnehagepolitikken, som ikke ble innført i rammeplanen før 2011 da det erstattet begrepet oppdragelse. Dette etter at barnehagen fikk en egen formålsparagraf som gjort rede for i kapittel 1.4. Grunnen til at begrepet oppdragelse ble byttet ut med danning var blant annet fordi begrepet oppdragelse kunne virke mer autoritært, hvor barna sine initiativ ikke fikk plass i bestemmelser som blir tatt på deres vegne. Danning blir dermed sett på som et mer helhetlig, videre og åpent begrep (Løkken & Søbstad, 2018, s. 115).

2.4 Læring VS danning

"Begrepene læring og danning brukes sammen, men de kan påstås å ligge på forskjellige abstraksjonsnivåer" (Børhaug & Bøe, 2022, s.30). Dette er to begreper som blir sett på som ganske like, og det kan for noen være vanskelig å skille disse fenomenene. Danning er et ord som står sentralt i rammeplanen, og vil si de holdningene og verdiene som er viktige for den som oppdrar barnet. Her kommer også læring inn, da oppdragelsen skjer gjennom det å lære barnet til å gjøre det som er riktig (Børhaug & Bøe, 2022, s.30). I barnehagelovens formålsparagraf §1 påpekes det at læring og danning skal fremmes i barnehagen, noe som er grunnlaget for mangfoldig utvikling hos barna. For at dette blir lagt vekt på i enhver barnehage, må hele personalet både se omsorg, lek, danning og læring i en sammenheng

(Gunnestad, 2020, s. 246-247).

Det er gjort analyser av tidligere rammeplaner. Funnene viser at begrepet læring relateres enda mer til danning nå enn tidligere. Videre påpeker rammeplanen i dag at de ansatte i barnehagen, skal tilrettelegge læringsaktivitetene til barna ut ifra barnas interesser og behov (Nordvik & Alvestad, 2015). Læring og danning har med det en sterk tilknytning til hverandre, fordi de ferdighetene og kunnskapen de tilegner seg i løpet av tiden i barnehagen vil gjøre dem klare for hverdagen på skolen. Begge fenomenene er knyttet til enkeltindividet, men og til samfunnet og enkeltindividenes plass der (Skoglund, 2014, s. 37).

2.5 Skjønn

2.5.1 Pedagogisk skjønn

Rammeplanen sier "Pedagogisk leder er gitt ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn." (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16) Men hva betyr ordet skjønn? Aasen (2021) skriver at en pedagog skal kunne utøve faglig skjønn er vedkommende nødt til å bruke lederskjønn i avgjørelsene som blir tatt i løpet av dagen i barnehagen, for å sikre barns lek, læring og danning (s. 15). Pedagogisk skjønn handler om evnen til å lese situasjonene som skjer med barna og de ansatte, og ta valg ut ifra faglig kunnskap, men og ut ifra barnas behov. Dette handler i stor grad om å være profesjonell i sine avgjørelser, hvor det må resonneres frem til beslutninger som anerkjennes som riktige (Aasen, 2021, s. 18).

Samtidig har vi et strukturelt skjønn hvor lover og regler er med på å bestemme hvordan vi skal skjønnsmessig veie våre avgjørelser. Det viser oss at vi har forpliktelser fra eksterne parter som har innvirkning på hvordan vi utøver vårt yrke, uten å gi oss direkte føringer. Aasen bruker her et eksempel: "Rammeplanen kan eksempelvis ikke brukes direkte i arbeidsprosessene, men må fortolkes og forstås og gjøres om til faglig forsvarlig praksis" (2021, s. 18). Dette viser oss at pedagogene i barnehagen har rammeplanen med seg i arbeidet sitt, men at det er basert på den faglige dømmekraften de tar sine avgjørelser. Erfaringer og faglig tenkesett blir dermed vesentlig for å ta helhetsvurderinger for å sikre at det blir en viss kvalitet som opparbeides (Aasen, 2021, s. 23).

Skjønn har en stor rolle i det pedagogiske arbeidet, også når det gjelder det juridiske. Barnehagen og rammeplanen er sentrale for pedagogene, da man er gitt en tillit om å forvalte og iverksette det juridiske i praksis (Aasen, 2021, s. 24). Autonomi er i denne sammenheng et sentralt begrep som betyr selvbestemmelse eller selvstyrende (Aasen, 2021, s.38). En får autonomi innen sitt fagfelt ved at en åpner for profesjonelle fortolkninger, samt normative vurderinger. Som barnehagelærere er vi pliktet til å følge samfunnsmandatet vi er satt til å forvalte, og handlingene vi da gjør må være i tråd med dette. Det blir dermed viktig at skjønn som utøves er faglig begrunnet for å støtte opp under de lovene vi er gitt (Aasen, 2021, s. 24).

2.5.2 Taus kunnskap

“Taus kunnskap er kunnskap som kan være vanskelig å forklare med ord.” (Aasen, 2021, s. 68) Taus kunnskap er ikke et ukjent fenomen. Dette handler mye om de erfaringene en har gjort seg i sitt arbeid, som gjerne er subjektive og knyttes ofte til å stole på egen intuisjon og magefølelse. I måltids-, garderobe- eller leksituasjoner er det mye personalet gjør og sier som faller dem naturlig inn. Rutiner og vaner er med på å påvirke hvilke valg personalet tar, og disse bygger gjerne på faglige begrunnelser. Taus kunnskap overføres via sosialisering, hvor det er gjennom det kollektive at personalet tar til seg kunnskap om hva som fungerer og ikke, uten å nødvendigvis formidle grunnlaget for beslutningene (Aasen, 2021, s. 69).

Den tause kunnskapen gjør ofte at kvaliteten i barnehagen blir usynlig for foreldre og eksterne. Å arbeide med å formidle grunnlaget for hvorfor valg blir gjort er dermed viktig. “Teoretisk kunnskap kan hjelpe personalet til å snakke om de pedagogiske prosessene” (Aasen, 2021, s. 70). Ved å snakke om valgene som blir tatt i løpet av hverdagen vil en kunne øke bevisstheten for både faglærte og ufaglærte for hvorfor ulike vurderinger blir tatt. Dette kan være med på å synliggjøre de faglige begrunnelsene i hverdagssituasjoner (Aasen, 2021, s. 70).

2.5.3 Fagspråk

Hvordan vi kommuniserer, og hva vi kommuniserer er viktig for å sikre enigheter og forståelser blant personalet. Kommunikasjon er et viktig element av den pedagogiske

virksomheten, og den jevne dialogen om hvorfor ulike valg har blitt tatt og forståelse for disse er viktig. En barnehagelærer har et godt grunnlag av faglighet i språket sitt. Dette må de bruke for å forklare hva ulike ting betyr, og sammenhengen det har i ulike kontekster. Dette legger opp til en helhetlig forståelse blant personalet av hvorfor vi gjør som vi gjør. Ta rammeplanen for eksempel; lar vi hele personalet være med på å diskutere og reflektere over hva som egentlig står i den blir det lettere for alle å praktisere og bruke den (Aasen, 2021, s. 73). Vårt fagspråk er med på sikre vår profesjonelle praksis, ved å diskutere og synliggjøre den daglige virksomheten, både det planlagte og det som ikke er planlagt (Børhaug & Bøe, 2022, s. 101).

2.6 Kompetanse

“Kompetanse er de samlede kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger som gjør det mulig å utføre aktuelle funksjoner og oppgaver i tråd med definerte krav og mål.” (Gotvassli, 2020, s. 19). Kompetanse er et komplekst begrep som består av flere komponenter, hvor en skal i en profesjonell sammenheng kunne løse aktuelle oppgaver og problemstillinger i en organisasjon ved hjelp av de ulike komponentene som listet i sitatet.

Kompetanseutvikling har fått mye fokus i barnehagesektoren siden den første rammeplanen ble publisert. Som nevnt i 1.4 så har det skjedd store endringer de siste tiårene, hvor barnehagepolitikken har hatt en enorm vekst. Ved kravet om full barnehagedekning og flere pedagoger i barnehagen er det også blitt lagt vekt på at kvaliteten i barnehagen skal vektlegges. Ulike stortingsmeldinger og strategier bruker kompetanseutvikling ofte som begrep, når målet er å øke kvaliteten (Gotvassli, 2020, s. 14). Siste strategi om kompetanseutvikling kom i 2017, og er en strategi for 2018 – 2022 som heter “Kompetanse for fremtidens barnehage. Revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018 - 2022”. Den tar for seg hvordan ulike aktører skal arbeide for økt kompetanse i barnehagen, samt hvilke tiltak som skal bli iverksatt. Disse skal vi ikke gå inn på, men ønsker å bemerke dem.

2.6.1 Kompetanseutvikling

I en lærende organisasjon er det behov for kunnskapsfornyelse og strategier for hvordan den skal innhentes. Vi må være bevisste på egne roller i organisasjonen og vite hva som skal til

for at barnehagen skal oppnå mer kunnskap og øke kompetansen. I 2.2.1 skriver vi om formell og uformell læring, og hvordan det handler like mye om de ansatte som barna. Læringskompetanse handler om bevisstheten rundt egen kunnskap, og sette ord på den kunnskapen vi har ut ifra begrunnelser og erfaringer. Å lære er en viktig del av kompetanseutviklingen, hvor vi må være nysgjerrige på egen praksis og prøve å tolke og forstå det vi gjør (Gotvassli, 2020, s. 136). Slikt som skjønn, skrevet om i 2.5.1 er det mye vi gjør som skjer automatisk, så å sette ord på det er dermed viktig.

Dette tar oss over på endringskompetanse, hvor en i en lærende organisasjon må forholde seg til endringer som skjer, uansett situasjon. Å ha evnen til å kunne være i endring er dermed viktig for å utvikle egne egenskaper og kompetanse innen et felt, samtidig som en må kunne være med å lede slike endringsprosesser når det er situasjonen (Gotvassli, 2020, s. 137).

I tillegg er handlingskompetanse viktig for en pedagogisk leder, som handler om koblingen mellom faglig og praktisk kunnskap. Handlingskompetanse kobles gjerne opp mot skjønn, som vi har skrevet om i 2.5.1 da det ligger flere begrunnelser for hvorfor vi handler som vi gjør i barnehagen, og for en pedagog er det viktig å være bevisst på disse handlingene (Aasen, 2021, s. 78-79).

2.7 Foreldres påvirkning i det pedagogiske arbeidet

Ifølge lov om barnehager § 4, skal alle barnehager ha et foreldreråd og samarbeidsutvalg (Barnehageloven, 2005, §4). Begge skal sikre et godt samarbeid mellom hjemmet til hvert enkelt barn og barnehagen. Foreldrerådet går ut på at foreldrene i barnehagen får mulighet til å møtes, for å videre diskutere behov, ønsker, og eventuelt komme med forslag til barnehagen. I samarbeidsutvalget møtes foreldrene, styrer, de ansatte og eventuelt barnehageeier for å diskutere saker som har med hverdagen til barna å gjøre. Foreldrerådets arbeidsutvalg tar opp saker foreldrene kommer med, og formidler dette videre til samarbeidsutvalget (Sandgrind, 2021). En kan ikke tilfredsstille alle sine ønsker og behov, men en god egenskap de ansatte må ha, er å lytte til foreldrene og avklare forventinger (Børhaug & Bøe, 2022, s.142-143). Hvordan samarbeidet mellom foreldrene og personalet

er, vil alltid påvirke barnas hverdag. Derfor er det så utrolig viktig at de ansatte jobber tett med foreldrene.

Det blir gitt noen forskrifter når det gjelder samarbeid med foreldrene i lov om barnehager og rammeplanen. Det står blant annet at "Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide nært i samarbeid og forståelse med foreldrene"

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29). Foreldresamarbeid skal være i fokus i det daglige arbeidet, og for å ivareta dette på best mulig måte må hele personalet ha gode dialoger sammen med foreldrene i både hente- og bringe situasjoner. Dersom personalet også inkluderer det faglige i dialog med foreldrene, vil foreldrene få et større innblikk i hva det pedagogiske arbeidet faktisk går ut på. Dermed er dialog og god kommunikasjon absolutt den viktigste nøkkelen for at et godt foreldresamarbeid skal kunne fungere (Børhaug & Bøe, 2022, s. 149).

3.0 Metode

Metode viser til hvordan vi vil gå frem for å skaffe kunnskap som vi selv enten fremskaffer eller etterprøver. Metoden stiller ulike krav til oss som a) vi må opprettholde, b) hvor vi må systematisere våre tanker, c) er basert på sannhet og ærlighet. Det finnes ulike metoder, som for eksempel er kvantitative eller kvalitative (Dalland, 2021, s. 53). Metoden skal hjelpe oss å samle empirien vi skal bruke. Vi vil i dette kapittelet gjøre rede for hvilken metode vi har valgt, og hvordan den kan hjelpe oss i å finne svarene på det vi er ute etter.

3.1 Valg av metode

I vår bacheloroppgave valgte vi spørreskjema som tilnærming til innhenting av empiri for å finne svar på vår problemstilling. Vi har med det valgt en metode som betegnes som en kvantitativ metode vil si at metoden gjør at vi kan hente inn data som vil gi oss tallmateriale. Den er dermed målbar. Vi fokuserte på å utforme et sett med spørsmål som kunne bli sendt ut til en større gruppe mennesker, innen et gitt fagfelt. I motsetning finnes kvalitative metode som går mer i dybden og fokuserer gjerne på et selektivt utvalg av intervjuobjekter. I motsetning ønsker en fra kvantitative studier en bredere representasjon (Dalland, 2021, s. 55).

Vi valgte spørreskjema for vår oppgave for å kunne hente inn informasjon fra flere brukere av rammeplanen. Dette for å sikre oss en bred representasjon for å hente empirien vi trengte for å få et samfunnsperspektiv på oppgaven, som er basert på erfaringer som barnehagelærerne har opparbeidet seg. Empiri kan beskrives som de opplysningene eller informasjonen om hvordan samfunnet opplever en spesifikk problemstilling. Da empiri er erfaringsbasert vil ulike forhold prege oppfatningene til respondentene, og vi kan få et mangfold av meninger (Grønmo, 2017, s. 47). Ved å sikre oss at dataen vi henter er pålitelig, er et av kravene at vi har systematisk utvalgte spørsmål som ikke er for førende for respondentene og som ikke er med på å påvirke resultatene vi er ute etter (Dalland, 2021, s. 59).

3.2 Valg av informanter

Ved valg av informanter var det barnehagelærere vi ønsket å nå ut til, da de har bred kjennskap til rammeplanen som et styrende dokument og er forpliktet til å bruke den i deres arbeid i barnehagen. Vi vurderte å skille mellom styrere, pedagogiske ledere og barnehagelærere, for å skille hvilken funksjon de har i barnehagen, men vi valgte å gå vekk fra dette og sende den uten å be om hvilken funksjon de har da alle har samme utdanningsbakgrunn. Vi drøftet i tillegg problemstillingen med at barnehager har ulik organisering, hvor noen ikke skiller mellom pedagogisk leder og barnehagelærerstillingen. Målet var å få svar av respondenter som er pålagt å bruke rammeplanen.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut på epost til 266 ulike styrere i barnehager i Sunnfjord, Sogndal, Bergen, Stord og Haugesund kommune, både offentlige og private barnehager. Bakgrunnen for at disse kommunene ble valgt var for å få et mangfold av svar fra flere steder enn kun Bergen, og fordi disse kommunene har tilknytning til Høgskulen på Vestlandet (HVL) sine campuser. De har dermed kjennskap til HVL som institusjon. I tillegg fikk vi innhentet data fra både store og små byer og bygder på vestlandet. Ved å bruke de ulike kommunenes nettside, kunne vi ved å gå inn på alle barnehagenes nettsider finne styreren sin epostadresse. Vi fant dette som den beste måten å finne frem til aktuelle barnehager, og dermed forhåpentligvis sikre at det var kun barnehagelærere som fikk distribuert undersøkelsen.

3.3 Presentasjon av spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen ble laget i SurveyXact som HVL har tjenester gjennom. Vi brukte lukkede spørsmål som hovedspørsmålsform, med unntak av et åpent spørsmål hvor respondentene kunne svare med fritekst. Det var frivillig for respondentene å svare på fritekstspørsmålet, siden dette spørsmålet omhandlet hvordan rammeplanen eventuelt hindret dem i deres pedagogiske arbeid. Grunnen til at lukkede spørsmål ble brukt i all hovedsak, var for å kunne presisere spørsmålene våre med konkrete svaralternativer (Grønmo, 2017, s. 193).

En problemstilling ved bruk av lukkede spørsmål er at de kan virke ledende for respondentene og de kan ende opp med å velge svar som er bekvemmelige for dem (Grønmo, 2017, s. 194). Vi har valgt spørsmål (se vedlegg 1) som er direkte knyttet opp til

pedagogenes hverdag. Før utsendelse av eposten til styrerne gikk vi grundig igjennom spørsmålene for å sikre at de var så tydelig stilt som mulig i tillegg til å prøve ut undersøkelsen på noen prøveobjekter. Vi konkluderte med at vi ikke så på det som et problem for våre respondenter at spørsmålene var lukket.

3.4 Feilkilde og kildekritikk

Ved valg av data er det sentralt at vi er kritiske til kildene vi henter inn og at de er relevante for å belyse problemstillingen vi har valgt (Dalland, 2021, s. 63). I spørreskjemaguiden vår (se vedlegg 1) har vi lagt opp til spørsmål som kan besvare problemstillingen. Vi har måtte tenke kritisk om spørsmålene har en sammenheng med problemstillingen eller om de har lite å gi til oppgaven vi skal skrive. I tillegg var det viktig å tenke på at spørsmålene er tydelige nok for de som skal svare på dem. Er det mulig å misforstå spørsmålet? Forarbeidet før utsendelse ble dermed viktig for å sikre at spørsmålene både var formulert riktig, og at de kunne støttes med faglige kunnskaper (Dalland, 2021, s. 63). Da undersøkelsen ble sendt ut til styrere i barnehager rundt om på Vestlandet, sikret vi oss til en viss grad om at de har videresendt den til barnehagelærerne i sin barnehage. Vi burde med det være ganske sikre på at informantene våre er pålitelige og har den bakgrunnen vi var ute etter.

I tillegg til kildekritikk opp mot spørreskjema vi sendte ut, har det vært viktig å være kildekritisk til litteraturen vi har valgt å støtte opp mot oppgaven vår. Vi har valgt relevante bøker og artikler som passer innholdet i oppgaven vår, hvor flere av bøkene vi har valgt har vært pensum i løpet av våre år i utdannelsen. Flere av disse bøkene er sekundærlitteratur, som betyr at de har blitt bearbeidet inn i nyere bøker (Dalland, 2021, s. 152).

3.5 Ethiske hensyn

Forskningsetikk handler i stor grad om å ivareta personvern og at de som deltar ikke kan oppleve uheldige konsekvenser av å være med i et forskningsprosjekt (Dalland, 2021, s. 168). Vi har valgt en metode som ikke krever å måtte søke til Norsk senter for forskningsdata (NSD) som er et senter som kan godkjenne forskningsprosjekt som krever lagring av personopplysninger (Dalland, 2021, s. 169). Spørreundersøkelsen vår var anonym, hvor vi

sikret via SurveyXact sine sider at ingen personopplysninger ble lagret. Vi kan dermed ikke spore tilbake til hvem som har svart på undersøkelsen eller hvilken barnehage eller kommune de hører til (Dalland, 2021, s. 172).

4.0 Presentasjon av resultat og drøfting

Vi har valgt å samle presentasjon av resultat, eller funn, og drøfting i ett kapittel. Dette fordi vi deler opp funnene i ulike underkapitler og drøfter for hver del. Vi mener at dette gjør vår bacheloroppgave mer ryddig og forståelig for vår egen del og for leseren. Til slutt vil vi samle drøftingen vi har gjort og se på sammenhengen mellom svarene vi har fått og hvordan vi opplever dem.

4.1 Presentasjon av svar

Vi fikk 128 fullstendige svar på vår undersøkelse. I tillegg til disse 128 respondentene fikk vi 11 respondenter som kun svarte på noen av spørsmålene våre, men som ikke fullførte spørreundersøkelsen. Vi valgte å slette de 11 respondentene for å få et fullstendig resultat hvor antallet svar var likt over det hele. Dette mener vi gjør resultatet mer troverdig, da vi er sikre på at hver enkelt respondent har svart på alle spørsmålene.

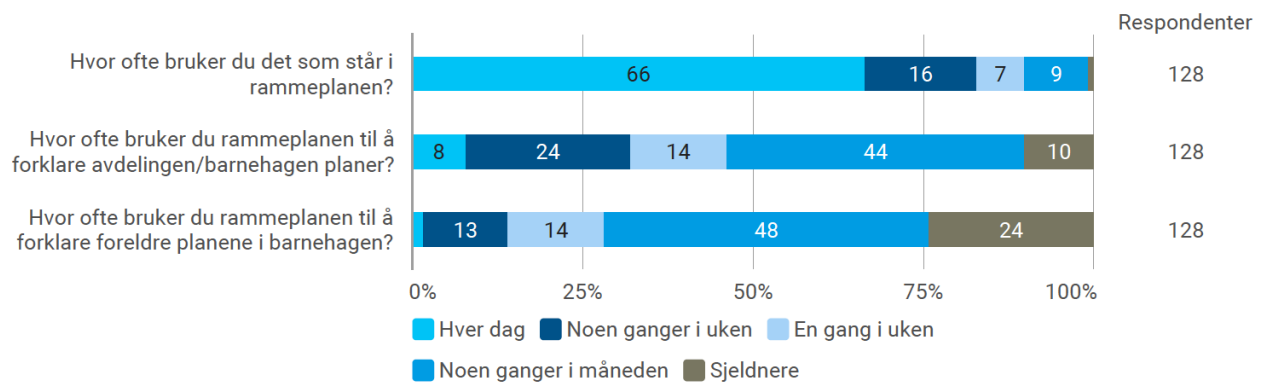
Da vi har fått inn 128 svar på spørreundersøkelsen, gir dette troverdig kunnskap som vi kan bruke videre i oppgaven. Vi sendte ut spørreskjema den 07.03.22 og stengte for respondenter 22.03.22. Dataene vi har funnet, kan vi med det si har oppnådd kravet til validitet og reliabilitet. Resultatene vi har fått er relevante da de har sammenheng med problemstillingen vi har valgt og spørsmålene er utarbeidet slik at det ikke skal være mulig å mistolke spørsmålene (Dalland, 2021, s. 63). Samtidig som vi ønsker å presisere at undersøkelsen ble sendt ut til 266 styrere i barnehager så er ikke svarprosenten vår høy, da det er 128 barnehagelærere som har svart. Men svarene er likevel troverdige som nevnt over da vi har et mangfold av respondenter som forhåpentligvis kommer fra både større og mindre kommuner på vestlandet og en blanding av offentlige og private barnehager. Dette var dog noe vi ikke kunne kontrollere da spørreundersøkelsen var anonym.

4.2 Bruk av rammeplanen

4.2.1 Presentasjon av resultat

I første del av undersøkelsen ønsket vi å finne ut hvordan respondentene brukte

rammeplanen i sitt daglige arbeid, både individuelt, sammen med personalet, men og overfor foreldre.

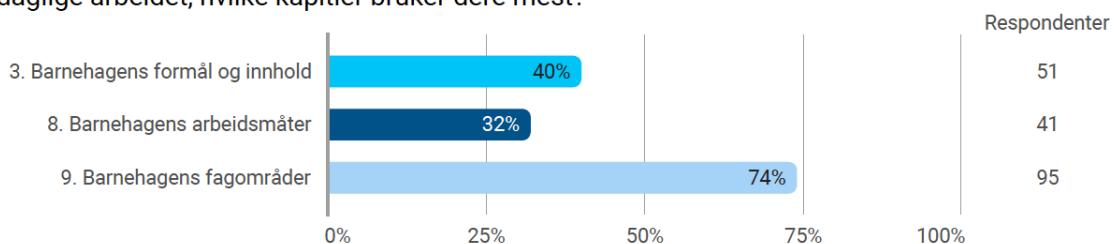

Graf 1 Bruk av rammeplanen i hverdagen

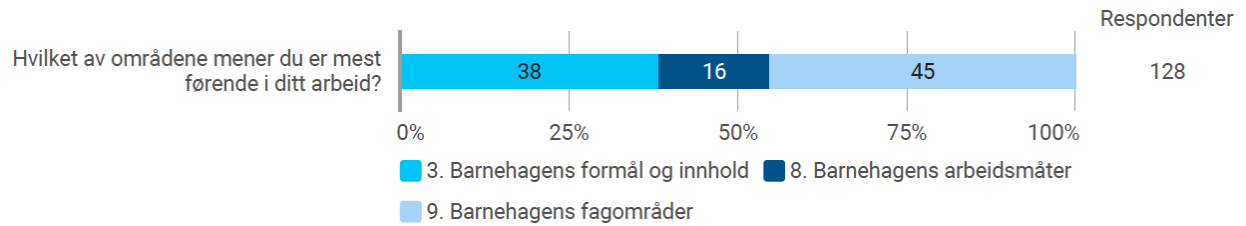
På grafen over ser vi hvordan barnehagelærerne bruker rammeplanen i forhold til eget arbeid, i forhold til personalet på avdelingen og i forhold til foreldre. På grafen ser vi at 66% sier de bruker rammeplanen daglig i eget arbeid, mens 16% som sier de bruker den noen ganger i uken. Det gir oss en total på 82% som bruker den aktivt i sitt arbeid.

Ser vi videre på bruken av rammeplanen sammen med personalet er resultatet noe annerledes. Her bruker 44% av barnehagelærerne kun rammeplanen noen ganger i måneden sammen med avdelingen eller barnehagen. Resultatet er ganske likt med bruken av rammeplanen sammen med foreldre, med 48% som bruker den noen ganger i måneden. Det er derimot 24% som bruker den sjeldnere opp mot foreldre.

I det daglige arbeidet, hvilke kapitler bruker dere mest?

Graf 2 Skille mellom kapitler i det daglige arbeidet

Graf 3 Skille mellom kapitlene

I denne bolken på graf 2 og 3 av undersøkelsen ønsket vi å undersøke hvilke av kapittel 3. Barnehagens formål og innhold, 8. Barnehagens arbeidsmåter og 9. Barnehagens fagområder respondentene brukte mest i sitt arbeid. Grunnen til at vi spesifikt spurte om disse kapitlene er fordi de er bygget opp annerledes med egne underkapitler som har kulepunkter med "Personalet skal". Selv om disse kulepunktene er åpne og generelle var det interessant å se hvilke som var dominerende i arbeidet til respondentene.

På spørsmålet i graf 2 la vi opp til flersvar, da spørsmålet handlet om hvilke av kapitlene de bruker mest. Dette gir oss signaler på hvilke kapitler som er mer dominerende i deres arbeid, hvor det er bestemmelser og mål for hva personalet skal gjøre og ha fokus på. Grunnen til at vi har lagt opp til flersvar er og fordi det kan være vanskelig å bare velge en. På den måten sikrer vi at respondentene ikke blir usikre på sine valg. Vi viser til i 3.3 at lukkede spørsmål til tider kan være til hinder for respondentene, og har her tatt høyde for det. 95 respondenter svarte at de brukte kapittel 9 mest, som viser oss at 33 respondenter har valgt å ikke svare på den. I forhold til de andre kapitlene kan vi trygt si at kapittel 9 er brukt mest av respondentene.

På graf 3 ser vi derimot at 45% mener kapittel 9 er mest førende, mens 38 % mener kapittel 3 er mest førende, og kapittel 8 mener bare 16% er mest førende.

4.2.2 Drøfting

Rammeplanen er som nevnt i kapittel 2.1 en detaljert forskrift for hva barnehagen skal inneholde og hvilke oppgaver som skal gjennomføres. Den er dermed styrende i forhold til hva en barnehagelærer skal utføre i løpet av hverdagen. På graf 1 ser vi det som positivt at 66% bruker rammeplanen daglig i sitt arbeid og 16 % som bruker den noen ganger i uken. Da det er barnehagelærere som har svart på denne undersøkelsen tyder dette på at den aktive

bruken av rammeplanen er godt innarbeidet hos pedagogene.

Barnehagehverdagen er både planlagt og spontan, hvor det selv i de planlagte situasjonene blir tatt spontane og raske beslutninger av personalet. Skjønnsvurderinger som vi gjør rede for i 2.5.1 tas med til enhver tid, både basert på erfaringer og faglig bakgrunn. Samtidig som rammeplanen er et dokument som inneholder føringer for de ansatte, er mye basert på verdigrunnlaget som barnehagen har. De som er ansatte i barnehagen som barnehagelærere har med det et krav til seg selv om profesjonalitet. Rammeplanen er som nevnt et verktøy ansatte i personalet er forpliktet til å bruke. Med de resultatene vi ser over, så bruker en stor andel av respondentene rammeplanen daglig, noe som tyder på at rammeplanen er godt implementert.

Taus kunnskap gjør vi rede for i 2.5.2, og er et begrep som vi mener henger godt sammen med hvorfor flere svarer at de bruker rammeplanen noen ganger i måneden eller sjeldnere, på spørsmålet om hvor ofte de bruker rammeplanen sammen med personalet i barnehagen eller avdelingen. Rammeplanen har en stor påvirkning på barnehagens daglige drift ved at den legger sterke føringer for hvilke verdier, kunnskapsområder og arbeidsmåter som skal være i fokus. For en pedagog vil rammeplanen alltid ha en sentral rolle i hva en velger å gjøre, uten å nødvendigvis sette ord på det. Det kan vi tolke også fra resultatene over hvor vi allerede har påpekt at barnehagelærerne bruker rammeplanen aktivt i eget arbeid, men at de ikke nødvendigvis bruker den i kommunikasjon med de andre ansatte på avdelingen eller i barnehagen. Noe av grunnen til at de gjerne ikke bruker rammeplanen i diskusjon med resten av personalet kan ha med taus kunnskap å gjøre, og hvor rammeplanen er godt innarbeidet hos pedagogene.

Som nevnt i teorien under 2.1.1 gir rammeplanen stor metodefrihet i den forstand at den legger opp til arbeidsmetoder, fagområder og at den legger opp til tolkning i forhold til gjennomføring. Å diskutere prosessene som skjer i de hverdagslige situasjonene, vil føre til at en setter ord på situasjonene og prosessene, og hvilken faglig forankring som finnes i aktiviteten. I tillegg får personalet diskutert i helhet, hvordan de kan utforske nye løsninger og forstå begrunnelsen for hvorfor valg blir tatt. I en personalgruppe har en faglærte og ufaglærte, og det blir dermed den faglærtes (her pedagogens) oppgave å sikre helhetlig forståelse blant personalgruppen. De 8 % som bruker rammeplanen daglig til å forklare

planene til personalet har sannsynligvis opparbeidet seg rutiner for å implementere rammeplanen i det daglige arbeidet. I 2.6 gjør vi rede for kompetanse, og hvordan barnehagen som en lærende organisasjon må kunne se innad og finne ut hvilken kunnskap, hvilke ferdigheter og hvilken kompetanse en har. At pedagogene bruker tid på rammeplanen i lag med personalet blir viktig for å sikre helheten tenking rundt det pedagogiske arbeidet.

Som vi tidligere har sett i kapittel 2.5.3, mener Aasen (2021) at personalet jevnlig bør diskutere og drøfte rammeplanen, noe som vil øke kommunikasjon og gi en helhetlig forståelse av den pedagogiske virksomheten (s. 73). Vi kan stille oss selv spørsmål om hva Aasen mener med «jevnlig», siden det kommer frem i undersøkelsen at 44% bruker rammeplanen til å forklare barnehagens planer bare noen ganger i måneden. Er dette tilstrekkelig? Eller er det noe som barnehagen bør gjøre oftere? På en side vil det å diskutere rammeplanen jevnlig med personalet, øke kunnskapen hos hele teamet og de vil etter hvert kunne bli mer faglig sterke. De vil jevnlig bli påminnet hvor viktig det pedagogiske er i det daglige arbeidet, samt hvorfor man arbeider slik som man gjør. På en annen side kan årsaken til at de bare gjør det noen ganger i måneden, være fordi de ikke har noe behov for å sette fokuset mer på rammeplanen som emne fordi den allerede er sterkt innarbeidet i det daglige virket eller fordi det kan være tidskrevende i en allerede hektisk barnehagehverdag. Å bare diskutere rammeplanen noen ganger i måneden kan være for sjeldent, hvor personalet må selv finne en balanse hvor hele personalet kan ta del.

På siste spørsmålet på graf 1 ser vi at det er lav prosentandel som bruker rammeplanen til å forklare foreldrene planene som barnehagen har. En mulig årsak her kan være å møte foreldrene der deres behov er, uten å bruke for mye fagspråk. Å bruke for mye fagspråk, som er et begrep vi har gjort rede for i 2.5.3, kan ha som effekt å virke bedrevitende og overlegent overfor foreldre som kanskje ikke har en pedagogisk utdanning. Foreldre har en viktig stemme inn mot barnehagen, noe vi gjør rede for i 2.7. Samarbeidsutvalget som vi nevner i dette kapitlet, er et møte mellom foreldre og barnehagen, som for eksempel et møteforum hvor det er mulig å ta opp og diskutere den pedagogiske virksomheten. Her har rammeplanen en sentral plass. Her vil igjen det med dialog og god kommunikasjon komme inn, da dette er sentralt for at samarbeidet skal bli verdifullt. Ved å blande inn det faglige i dialoger med foreldrene, kan det føre til at de får et innblikk i det pedagogiske arbeidet, uten å som nevnt over å bruke altfor mye fagspråk i møte med dem.

Formell og uformell læring som vi gjør rede for i kapittel 2.2.1, er også to begreper vi mener er relevant for hvorfor flest svarer at de bruker rammeplanen bare noen ganger i måneden til å forklare avdelingen/barnehagen planer. Ifølge resultatene på graf 1, så svarer de fleste barnehagelærerne at de ofte tar i bruk rammeplanen selv, men ikke forklarer det like ofte til resten av personalet. Grunnen til dette kan muligens være at rammeplanen ofte blir tatt i bruk av personalet i praksis uten at man selv er klar over dette da det ligger innarbeidet i uke- og månedsplaner. Her vil læringen skje ubevisst hos den enkelte. Igjen vil viktigheten av dialog og bevisstgjøring være viktig.

På graf 2 om hvilke kapitler av 3., 8., og 9. som blir brukt mest, ser vi at kapittel 9 om barnehagens fagområder skiller seg ut. Dette kapittelet blir altså brukt mest, og er bygget opp annerledes enn de andre kapitlene som vist i 2.1.1 da det er delt inn i tre deler per underoverskrift. En generell tekst om hva området handler om, et underkapittel med punkter om hva barna skal kunne eller oppleve, og til slutt et underkapittel med punkter på hva personalet skal gjøre. Som nevnt over er barnehagens fagområder det som blir mest brukt blant personalet. Det er også det mest førende i arbeidet deres. Fagområdene har gjerne en sammenheng med fagene vi møter i skolen. "Natur, miljø og teknologi" kan kobles til naturfag og "Antall, rom og form" til matematikk. I 2.1.1 viser vi til hvordan rammeplanen er bygget opp, og her viser vi til at det er bestemte føringer for hvordan personalet konkret skal arbeide med temaet og hva barna skal oppleve fra de ulike fagområdene. Dette viser oss at de ansatte i barnehagen ser på dette som et viktig punkt i deres arbeid, da den og formidler spesifikke punkter om hva barna skal oppnå, ikke bare hva personalet skal gjøre for barnegruppen.

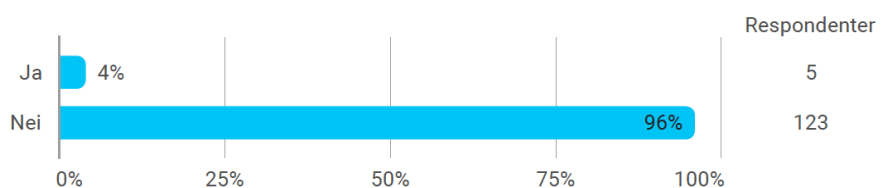
Grunnen til at vi valgte kapittel 3, 8 og 9 på spørsmålet i graf 2 og 3 var på grunn av oppbygningen, med egne kulepunkt med mål til personalet. På denne måten kunne vi finne ut på spørsmålet i graf 3 hvilket som var mest førende i deres arbeid. Ser vi på resultatene har kapittel 9 igjen fått høyest prosentandel. Kapittel 3 ligger rett bak med nest høyest, mens kapittel 8 er for respondentene kun 16% prosent mest førende. Kapittel 8 som handler om arbeidsmetoder, kan for noen være punkter som er gjenkjennbare fra andre steder / planer eller fordi det er så innarbeidet i deres mandat. Kapittel 3, om barnehagens formål og innhold kommer rett bak kapittel 9, så vi ser at dette også er noe som blir satt søkelys på hos de ansatte. Dette handler i hovedsak om hvordan man bidrar til barns allsidige utvikling, ved

å kombinere både lek, læring, omsorg, danning, sosial kompetanse og kommunikasjon. Det er gjerne her personalet må slå opp oftere for å hente inspirasjon for å lage ukes- eller månedsplaner.

4.3 Hindringer i rammeplanen

4.3.1 Presentasjon av resultat

Er rammeplanen noen gang i veien for hva du som barnehagelærer ønsker å gjennomføre i barnehagen?

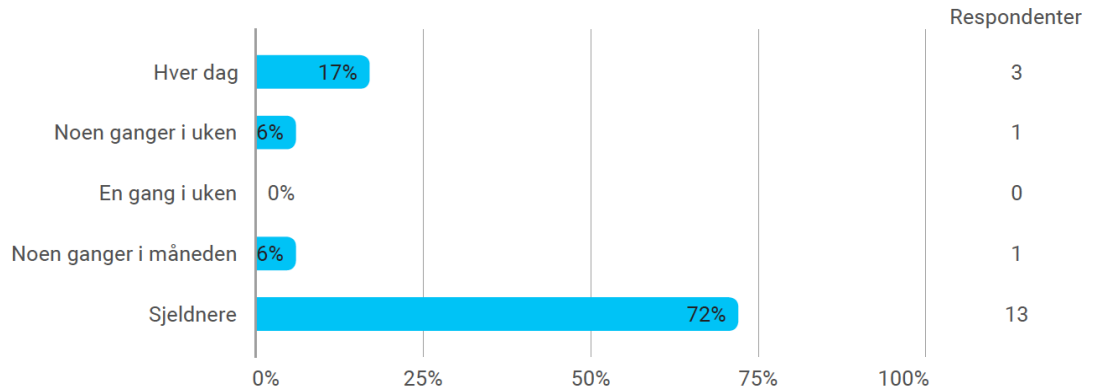

Graf 4 Er rammeplanen et hinder for det pedagogiske arbeidet?

Ønsket vårt med spørsmålet på graf 4 var å se om det var stor motstand i organisasjonene på føringene rammeplanen legger. Er den for rigid? Er det aktiviteter vi ikke får muligheten til å gjennomføre? Til vår overraskelse var det kun 4 % som mente den var et hinder.

Av de 4% som trykket ja på at rammeplanen var et hinder i deres arbeid, svarte og på hvor ofte den var et hinder for dem. Kun 3 respondenter svarte at rammeplanen var et hinder for de på det daglige. Av de 128 respondentene fra spørsmålet på graf 5 ser vi at 3 respondenter da ikke er et stort antall. På graf 5 ser vi at det er flere som har svart selv om det kun er for de som trykket ja på spørsmålet på graf 4. Ut ifra svarene som har kommet vil svarene likevel være representative da vi har tre som har trykket ja på "hver dag", en som har trykket ja på "Noen ganger i uken" og en som har trykket ja på "Noen ganger i måneden". Totalt samsvarer dette antallet med antallet respondenter som svarte ja på spørsmålet på graf 4.

Dersom ja, hvor ofte?

Graf 5 Utdypning av spørsmål på graf 4

I tillegg til spørsmålet om hvor ofte rammeplanen er et hinder, la vi til et spørsmål som åpna for fritekst fra respondentene. Spørsmålet lød, "Eventuelt hvordan hindrer rammeplanen ditt pedagogiske arbeid." Denne delen var frivillig og vi fikk fem ulike svar:

- *"Jeg er styrer og arbeider litt annerledes med rammeplanen enn barnehagelærerne på avdelingen"*
- *Ansvar og roller*
- *Det er så mange føringer og så mye man skal igjennom at det ikke blir tid nok til å dvele ved ting, gjøre ting langsomt og bruke lang nok tid på ting. Selv om planer kan endres legger det press på oss*
- *Hindrer oss i forhold til å få hjelp til barn med ekstra utfordringer sidan alt no skal inn i det ordinære og rammeplanen er vid i høve kva alle barn skal få. Det er kanskje mer at alle krava i rammeplanen heng ikje saman med så lite bemanning. Me klare ikje gjennomføre alt me skal*
- *Mange krav som ikke står i stil med tilgjengelige ressurser. Jeg velger å prioritere barnas emosjonelle/psykiske helse/utvikling. Da blir det mindre tid til samfunn/teknikk osv." (Se spørsmål 6 i vedlegg 1)*

4.3.2 Drøfting

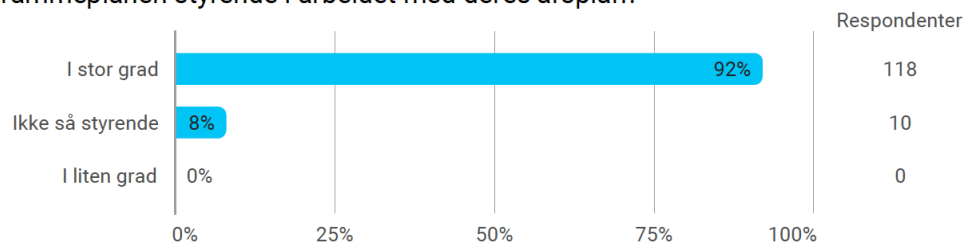
Det som gjerne er det mest interessante med funnene på denne bolken er at det kun er 4% som mener at rammeplanen er et hinder for det de ønsker å gjennomføre i barnehagen. Dette viser oss at det stort sett er enighet i sektoren om hvordan rammeplanen er et relevant dokument for barnehagen og at det ikke setter store hinder for virksomheten til

barnehagen. Med de resultatene vi har fått vil vi dermed ikke bruke mer tid på å diskutere dette punktet videre da det ikke er representativt. Svarene fra fritekstspørsmålet vil heller ikke gi tyngde for oppgaven, noe det kanskje ville gjort dersom dette var en kvalitativ studie hvor et utvalg av intervjuobjekter ble valgt. Men siden vi har en kvantitativ analyse, som forklart i 3.1, vil svarprosent på 4% være for snevert til at det er representativt opp mot de som mener at rammeplanen ikke er et hinder for det pedagogiske arbeidet.

4.4 Arbeid med årsplan

4.4.1 Presentasjon av resultat

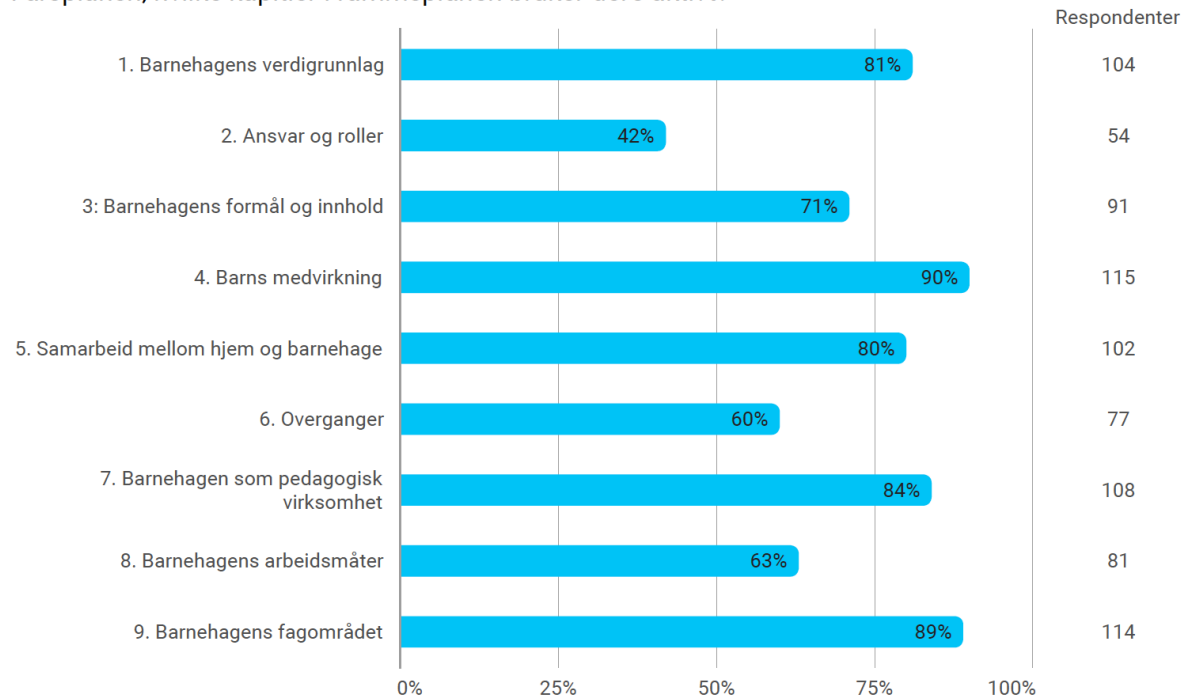
I hvor stor grad er rammeplanen styrende i arbeidet med deres årsplan?

Graf 6 Rammeplanens påvirkning i årsplanarbeid

Ved spørsmål om rammeplanen er styrende i arbeidet med årsplanen svarer 92% at de i stor grad bruker rammeplanen i deres arbeid. Det er likevel 8% som svarer at de ikke mener at rammeplanen er styrende i deres arbeid. Som et oppfølgingsspørsmål spurte vi respondentene om hvilke kapitler som blir brukt i årsplanen aktivt, her et flervalgsspørsmål.

I årsplanen, hvilke kapitler i rammeplanen bruker dere aktivt?

Graf 7 Rammeplanens kapitler opp mot årsplanen

Det som gjerne er interessant med graf 7 er at resultatet på hvilke kapitler som blir aktivt brukt, har kapittel 4, barns medvirkning fått høyest prosentandel. Etterfulgt av kapittel 9 med 90%, kommer kapittel 9 med 89%. Kapittel 7, 1 og 5 har relativt lik oppslutning, men vi ser at kapittel 2 har minst å gjøre i barnehagenes årsplaner, sammen med kapittel 6 og 8. Selv om mellom 60-63 prosent svarer at de aktivt bruker kapittel 6 og 8 inn i arbeidet så er det fremdeles mellom 40-37% som ikke gjør det. Dette gir oss indikasjon på hva barnehagelærerne legger vekt på i sitt arbeid, da årsplanen skal speile arbeidet til barnehagen.

4.4.2 Drøfting

Da rammeplanen er en forskrift som utfyller barnehageloven, er det en forventning fra politisk hånd om at årsplanen speiler rammeplanen i stor grad for å sikre forventet virksomhet i barnehagen, som gjort rede for i 2.1.3. Slik som i kapittel 4.3 er det et såpass klart flertall av respondentene som svarer at rammeplanen er styrende opp mot årsplanarbeidet, at vi mener at det ikke er stor nok differanse i svarene til at de er av betydning for resultatet. Vi vil da heller vektlegge bruken av rammeplanen og hvordan den påvirker arbeidet til organisasjonen, enn å drøfte hvorfor den ikke blir brukt aktivt i arbeidet.

På graf 7 finner vi spennende data som vi skal diskutere mer. Kapittel 4 og 9 har tydelig størst påvirkning på årsplanen, mens kapittel 1 og 7 kommer rett bak. Det er tydelig at majoriteten av barnehagene vektlegger faglig kunnskap som viktig. Alle nevnte kapitler har fokus på de faglige kunnskapene til barnehagelærerne da det handler om hvordan en gir barna gode forutsetninger, både innen fagområdene og hvilke verdier som skal vektlegges i barnehagen, slik som for eksempel medvirkning og bærekraft. Uten faglig kunnskap hadde ikke barnehagen blitt sett på som en del av utdanningsløpet, som vi gjør rede for i 1.4.

Ifølge respondentene mener 90% at medvirkning har størst rolle i årsplanen. Barns medvirkning er en tematikk vi møter mye når en drøfter barns rett til å påvirke sin egen hverdag i barnehagen. I barnehageloven står det "Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og i saker som gjelder dem selv. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet." (Barnehageloven, 2005, §3). Avsnittet om medvirkning kom først i loven i 2005, og har med innføringen blitt gitt en sterk forankring i hva vi skal arbeide med når det kommer til temaet. Medvirkning er en stor prioritering hos staten, men og i FNs barnekonvensjon (Kristiansen, 2018, s. 207). Som vi ser i rammeplanen, er fokuset på individet, hvor en uavhengig av alder eller forutsetninger skal ha rett til å ta del i å planlegge og påvirke sin egen hverdag. Medvirkning er et tema som trenger kunnskap og forståelse, og ved å tydeliggjøre dette temaet i årsplanene til barnehagene viser det at kan det tyde på at det har stor innflytelse på virksomheten til barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s 27).

Men hvordan skal de ansatte arbeide med medvirkning? Et viktig element er de ansatte sin kunnskap og kompetanse om området. De ansatte sin kompetanse skriver vi om i 2.6, hvor sammensetningen av kunnskap og evner er viktig. Medvirkning handler om mer enn bare at barna får velge mellom hvit eller brun ost til lunsjen. Å få delta i avgjørelser som voksne gjerne tar på vegne av dem er viktig. Alle individ skal bli hørt. Barns medvirkning kan knyttes opp mot danning, som vi har skrevet om i 2.3. Dette er fordi barna skal lære å ta selvstendige avgjørelser for seg selv ut ifra interesser, men og sammen med andre og de skal ha en aktiv rolle i demokratiet i barnehagen. Pedagogene i barnehagen har dermed et stort ansvar for å legge til rette for dette, og sikre det via dialog og enighet rundt tema. Det kreves bevisstgjøring av tema i personalet (Kristiansen, 2018, s. 210).

Som nevnt i 2.1.1 er kapittel 9 bygget opp med både mål for hva personalet skal gjennomføre, men og hva barna skal oppleve og få ut av situasjonen. Det viser oss at det derfor har stor betydning for planleggingen å inkludere dette punktet da barnehagene setter seg ulike mål for året. Kanskje de har spesielt fokus på et fagområde for hele året, eller kanskje to. Fagområdene har en sterk sammenheng med fagene barna senere vil møte i skolen, så det er kanskje ikke overraskende at majoriteten av respondentene mener at disse har en aktiv rolle i arbeidet med årsplanen. Kapittel 9 gikk også igjen som et av de mest brukte og førende kapitlene som vi ser på graf 2 og 3.

Ser vi på de tre kapitlene som barnehagelærerne mener har minst tyngde i årsplans arbeidet ser vi at kapittel 2: ansvar og roller, kapittel 6: overganger og kapittel 8: barnehagens arbeidsmetoder, har oppnådd lavest svarprosent. Ansvar og roller kan vi forstå har lav innvirkning i årsplanen, da det ikke er et like stort behov å skrive hva styrer og eier nødvendigvis gjør. Årsplanen skal hovedsakelig ta for seg innholdet som barnehagen skal legge vekt på det kommende året. At kapittelet overganger ikke brukes aktivt i årsplanen, stusser vi derimot på. I løpet av alle årene i barnehagen skjer det flere former for overganger: fra hjem til barnehage, innad i barnehagen til nye avdelinger, og ikke minst fra barnehage til skole (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33). I den foreløpige rapporten om implementering av rammeplanen får vi innsikt i at når rammeplanen skulle implementeres i 2017, var et av hovedfokusene å styrke tiltak ved overganger. Her har styrere svart på om de styrket arbeidet med de ulike kategoriene som nevnt over. Mellom 75 og 83 prosent svarer at de i noen grad – stor grad - svært stor grad har styrket arbeidet med overganger. (Homme et al., 2021, s. 184) Uavhengig av hvor mye de har styrket tiltak for overganger, er det interessant å se at kun 60 % av barnehagelærerne mener de har overganger som en aktiv del av årsplanen deres.

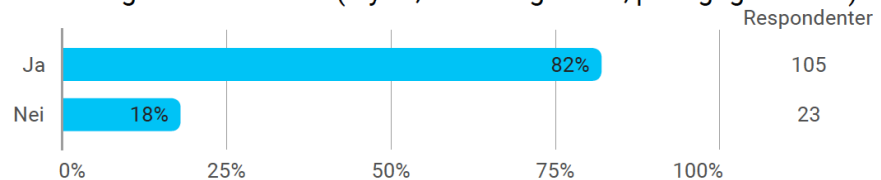
Årsplanen er sentral for alle barnehager og gir et innblikk i hva barnehagens fokusområder for det kommende året er. Det å da få et innblikk i hvordan barnehagelærerne opplever koblingen mellom årsplanen og rammeplanen er interessant. Som nevnt i avsnittet over, så er det interessant å se at overganger ikke er like viktig i årsplanen, selv om styrere mener de arbeider for å sette inn tiltak. Nå skal det sies at selv om overganger ikke har en sentral og like tydelig rolle i årsplanen arbeider barnehagene med overganger, dette må synliggjøres/speiles i årsplanen slik at foreldre og eksterne oppfatter dette. Slik som drøftet i

4.2.2 er synlighet noe barnehager bør arbeide med for å vise hvilke tiltak som blir gjort for at den pedagogiske virksomheten skinner gjennom.

4.5 Ansvar og roller

4.5.1 Presentasjon av resultat

Er det tydelige skiller mellom barnehagens ulike roller? (styrer, barnehagelærer, pedagogisk leder)

Graf 8 Barnehagens ulike roller

Ved spørsmål om det er tydelige skiller mellom barnehagens ulike roller, ser vi at hele 82% svarer at det er tydelige skiller. Mens 18% mener at det ikke er tydelige skiller mellom styrer, barnehagelærer og pedagogisk leder.

4.5.2 Drøfting

Her ser vi det er store skiller mellom svarene, der hele 82% svarer ja og 18% svarer nei. Dette viser oss at det stort sett er enighet om at det er tydelige skiller mellom de ulike rollene i barnehagen. I den nåværende rammeplanen, så skiller den kun mellom eier, styrer og pedagogisk leder. Utenom dette skiller rammeplanen lite når det gjelder de ulike rollene som er i barnehagen. Pedagogisk leder, styrer og eier har ansvar for at den pedagogiske driften følges opp på avdelingen og generelt i barnehagen, noe som er tydelig slått fast i den nåværende rammeplanen. Den skal likevel bli brukt og forstått av hele personalet i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15-16).

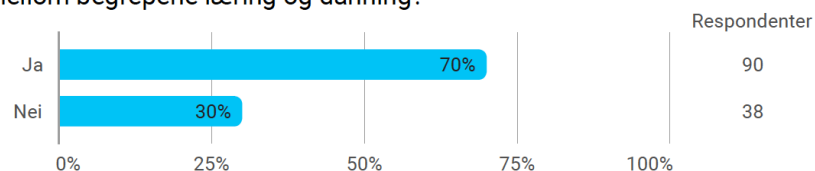
I 2018 kom det en ny paragraf, §26 Grunnbemanning, i loven som tallfestet hvor mange ansatte det skal være per barn i barnehagen. I tillegg til at målet er å ha 50% ansatte med en utdanningsbakgrunn som barnehagelærer (Aamodt et.al., 2018). Ved spørsmålet om det er tydelige skiller, så ønsket vi å se om det var store uenigheter. 18 % mente det ikke var tydelige skiller mellom barnehagens ulike roller, da vi i tillegg til styrer og pedagogisk leder la ved barnehagelærere i parentes. Barnehagelærere som ikke har en pedagogisk lederrolle har

ingen bestemmelser ved seg, noe en barne- og ungdomsarbeider heller ikke har, selv om de fra fagskolen lærer å bruke den. Når den nye rammeplanen kom i 2017 var et av målene at kapittelet om ansvar og roller skulle bli mer tydelig, for å få klare skiller mellom hvem som har ansvar for hva. Målet med kapittelet er for å sikre at det pedagogiske ansvaret er forankret i alle ledd (Valås, 2017). Kanskje i neste revidering blir fokuset å legge til hvilket ansvar de andre rollene har?

4.6 Læring VS danning

4.6.1 Presentasjon av resultat

Skiller rammeplanen godt mellom begrepene læring og danning?

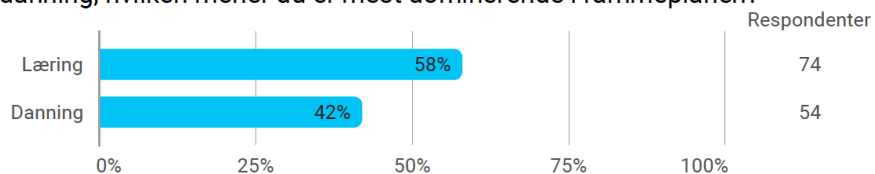

Graf 9 Skiller rammeplanen godt mellom læring og danning?

Grunnen til at vi valgte å undersøke disse to fenomenene, er fordi vi mener dette er noe som er særdeles viktig å fremheve i denne oppgaven, da læring og danning er to begrep som har mye å si for det daglige arbeidet i barnehagen. Det gir oss signaler på hvordan dannelsbegrepet har tatt sin plass, etter at det ble introdusert i rammeplanen i 2011.

Spørsmål om rammeplanen skiller godt mellom begrepene læring og danning ser vi at 70% svarer at den skiller godt, mens 30% mener at den ikke gjør det.

Av begrepene læring og danning, hvilken mener du er mest dominerende i rammeplanen?

Graf 10 Hvilke av begrepene læring og danning er mest dominerende i rammeplanen?

Her ser vi at læring er mer dominerende enn danning i rammeplanen, men det er likevel relativt jevnt mellom dem.

4.6.2 Drøfting

Selv om vi ser at flertallet mener at rammeplanen skiller godt mellom begrepene læring og danning, så er det fremdeles en andel som mener at den ikke gjør det. Det er interessant å se videre når vi kommer til hvilke av disse to begrepene som er mest dominerende i rammeplanen. Her svarer flest at læring er mest dominerende, selv om det fremdeles er relativt jevnt mellom dem.

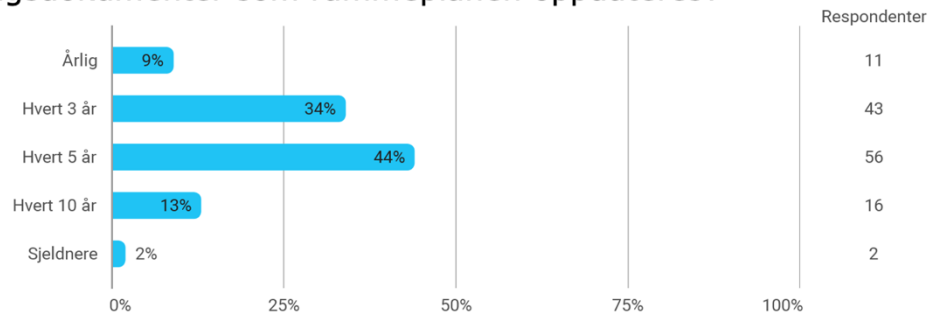
I rammeplanen fra 2017 kommer læring som et punkt rett etter danning, der det kort blir gjort rede for begrepene hver for seg. Læring vs danning, som vi gjør rede for i 2.4, nevner vi er to begreper som går i hverandre, og det kan dermed være vanskelig for mange å skille disse fenomenene. En mulig årsak til at hele 30 % mener at rammeplanen ikke skiller godt mellom begrepene, kan ha med at danning, som blir nevnt i teoridelen, går inn i begrepet læring i barnehagen. Ser vi på begrepene lek, omsorg, læring og danning som blir brukt i barnehageloven, for å sikre en helhetlig utvikling av barnet, vil kanskje danning bli oppfattet som diffust. Læring har vi en klarere oppfatning av hva betyr, med tanke på å skulle tilegne seg kunnskap. Som vi også nevner i 2.2, handler læring i rammeplanen i stor grad om de ulike fagområdene i barnehagen, selv om begrepet nødvendigvis ikke understrekes her. Vi nevner videre i kapittel 2.3 at begrepet danning er relativt nytt i barnehagepolitikken, da det ikke ble brukt i rammeplanen før i 2011. Likevel er det 70% som mener at rammeplanen skiller godt mellom begrepene. Uavhengig om rammeplanen skiller godt mellom læring og danning, handler det om hvordan personalet velger å arbeide med områdene. Dette krever at personalet har kunnskap og forståelse om det. Danning er som nevnt et nytt begrep, som vil si at det vil ta tid før det er innarbeidet og forstått hos alle. Læringskompetanse, som vi skriver om i 2.6.1 er dermed relevant. Da begrepet danning ble innført i 2011 ble det viktig at de ansatte brukte tid og vilje til å lære seg begrepet og forstå det som en helhet.

Men hvilke av begrepene er egentlig mest dominerende i den nåværende rammeplanen? Vi ser på graf 10, at det er jevnt mellom svarene, men læring er begrepet som har høyest prosentandel. Som vi nevner i avsnittet over, kan disse fenomenene være vanskelig å skille, men vi kan ut ifra resultatene over si at begge har stor betydning for respondentene.

4.7 Revidering av rammeplan

4.7.1. Presentasjon av resultat

Hvor ofte bør styringsdokumenter som rammeplanen oppdateres?

Graf 11 Hyppigheten av rammeplanens revidering

Rammeplanen har med jevne mellomrom blitt revidert. Til nå har det kommet 4 utgaver av rammeplanen. Vi ønsket å finne ut hvor ofte barnehagelærere mener at rammeplanen bør oppdateres. 44% mener at styringsdokumenter som rammeplanen bør oppdateres hvert 5 år, mens 34% mener den bør oppdateres hvert 3 år.

4.7.2 Drøfting

Ser vi historisk på det har rammeplanen blitt oppdatert med jevne mellomrom, med første utgave i 1996, for så i 2006, 2011 og til slutt 2017. Som nevnt i 1.4 er det for tiden en forskningsgruppe som forsker på hvordan den siste rammeplanen har blitt implementert i sektoren og har så langt kommet frem til ulike funn.

Sett i sammenheng med rapporten, mener vi at dersom rammeplanen hadde blitt revidert og oppdatert hvert 3 eller 5 år ville dette gått ut over kvaliteten. Forsknings-selskapet som har fått oppdrag å evaluere implementeringen har fått 5 år på å utføre prosjektet, noe som gir dem tid til å teste og evaluere over tid de ulike endringene som har kommet. Dette viser oss at fokuset ikke bare ligger på at politikerne ønsker å revidere uhemmet bare for at sektoren skal følge deres politikk, men at fokuset ligger på virkningen av et slikt dokument. Ut ifra resultatene de til slutt ender opp med kan de deretter finne ut hva som trengs å endre på.

Et annet moment for svarene som er gitt over kan være knyttet opp til stortingsvalget, ved at de mener at det er den sittende regjeringen som skal ha ansvar for å utforme en ny rammeplan. Dette vil igjen kunne gå utover kvaliteten, da vi ikke ville sett virkningene av endringene før de igjen blir endret. De ulike partiene går inn i valg på ulike synsvinkler, men den generelle politikken rundt barnehagen og synet på barn er mer universal. Barn skal ha muligheten til å utvikle seg individuelt, men og sammen med andre, hvor fokuset er på livslang læring og at det skal bli sosial utjevning (Homme et al., 2021, s. 29).

Det kommer frem i den foreløpige rapporten at ansatte opplever den nyeste rammeplanen som en videreføring av de foregående rammeplanene, hvor verdiene og normene er bevart (Homme et al., 2021, s. 201). Svaret vi fikk over i graf 11 er dermed noe fascinerende, ut ifra refleksjonene vist over. Hva er formålet med å revidere rammeplanen hvert 3 eller 5 år, hva skjer med kvaliteten eventuelt? Ut ifra historiske trekk har rammeplanen blitt revidert med jevne mellomrom, men det har vært grunnet endringer i lovverket, formålsparagrafen eller annen forskning som har medført et behov for endring. Rapporten gir oss dermed et perspektiv på hvordan rammeplanen ikke kan stå alene, men hvordan de ulike systemene rundt er pliktig til å arbeide for å implementere rammeplanen og gjøre den enda mer aktuell i det pedagogiske arbeidet.

4.8 Hva sier funnene oss?

Når vi bestemte oss for problemstillingen til oppgaven vår, diskuterte vi hva vi ønsket å få ut av denne oppgaven og hva vi trodde utfallet potensielt kunne bli. Ut ifra spørsmålene vi valgte, hadde vi troen på at det ville være større gnisninger og uenigheter mellom respondentene som svarte. Slik ble det derimot ikke. Tvert imot egentlig. Det gjorde at vi måtte se en ny retning for oppgaven, og mener vi likevel har kommet frem til interessante funn ved å undersøke hva teorien og NORCE sin rapport sier. Vi kommer videre til å drøfte og koble sammen de ulike aspekter ved funnene våre, for å få et helhetsbilde.

4.8.1 Implementering

Implementering av rammeplanen er viktig for personalet i barnehagen, slik som de forsker på i NORCE (gjort rede for i kapittel 1.4). Hva skal vi med en rammeplan om den ikke blir brukt? Ser vi hvordan sektoren har utviklet seg de siste tiårene så er ikke et dokument som

rammeplanen spesielt gammel. Med første utgave som kom ut for rundt 26 år siden, vil det fremdeles være en generasjon som har vært ansatt i barnehagen som barnehagelærere uten å skulle ta stilling til et slikt dokument. Når den nyeste rammeplanen ble vedtatt i 2017, var et av virkemidlene til UDIR å trykke eksemplarer, slik at alle barnehager skulle kunne bruke det som et redskap i deres arbeid (Homme et al., 2021, s. 41).

I det store og hele er det lederne av barnehagen som har ansvar for at rammeplanen blir godt brukt i barnehagen. Er en eier, må en passe på å formidle viktigheten av hvilket pedagogisk arbeid en skal gjøre. Som styrer må en passe på at pedagogisk leder bruker den aktivt, og pedagogisk leder må bruke den med personalet på sin avdeling. Alle ledd har ansvar for videreformidling og å skape et arbeidsmiljø som promoterer læring og utvikling, men hvor det samtidig er viktig å ha en ledelse som kan å engasjere teamet sitt til å ville lære og utvikle egen kompetanse. I graf 1 får vi synliggjort at barnehagelærerne bruker rammeplanen i eget arbeid, men ikke så ofte sammen med personalet sitt. Teamlæring er et begrep som viser til en samlet kunnskapsoverføring i teamet en jobber med. Kompetansen i barnehagen stammer fra både faglig og erfart kunnskap, hvor en ved å utveksle sine tanker og meninger kan bidra med å dra det med seg inn i praksisen (Aasen, 2018, s. 145).

Rammeplanen har en sentral rolle i arbeidet til ansatte, uansett faglig bakgrunn, men som nevnt over må den formidles og implementeres av de som har utdannet seg som barnehagelærere. Vi må kunne oppfylle samfunnsmandatet vårt som er gitt i lov for barnehage, hvor loven gir oss klare føringer for hva vi skal gjøre i barnehagen (gjort rede for i kapittel 2.1), uten at det er gitt klare føringer for hvordan det skal gjennomføres. En kan klart si at barnehagelærere har stor metodefrihet i sitt arbeid. Vi ser på graf 4, at respondentene svarer at rammeplanen ikke er et hinder for deres pedagogiske arbeid. Dette gjør oss oppmerksomme på at til tross for flere føringer og krav til den profesjonelle, kan de planlegge og gjennomføre aktiviteter ut ifra egne interesser og motivasjon for å sikre god pedagogisk virksomhet.

4.8.2 Arbeidsmetoder

Men hvordan arbeider en barnehagelærer? Vi som profesjonsutøvere skal møte behovet til brukeren, uavhengig av om det er barna, foreldre eller andre ansatte. Brukerne må bli sett med individuelle øyne, og innholdet som blir planlagt må møte individet og gruppen. En må

se hva som er behovet for å fange interesse og motivasjon hos dem. I kapittel 2.5.1 gjør vi rede for skjønn som begrep. Skjønnsvurderinger blir stadig tatt i barnehagen, hvor de som regel er basert på kunnskap og erfaringer tilegnet over tid. Samtidig som det er sunt og nyttig for hele personalet å utvikle godt pedagogisk skjønn, så er skjønnsvurderinger ikke det vi er flinkest til å snakke om eller diskutere med andre. Den tause kunnskapen overføres gjerne til assistenter eller nye ansatte fordi det er det som er rutinene i barnehagen. Dette er ikke en ønskelig situasjon, hvor vi må se på løsninger for utveksling av beslutningene som blir tatt. Jevnlig dialog, både formelt og uformelt, er viktig for at pedagogene skal få et kompetent team som driver barnehagen i riktig retning.

Det er mye en barnehagelærer må forholde seg til i løpet av hverdagen som profesjonsutøver, og en kan komme opp i problemstillinger hvor en må skille mellom styring og autonomi. Styring handler om hvilke forventninger og krav som kommer fra det kommunale og nasjonale, slik som rammeplanen som vi har fokus på i denne oppgaven. Autonomi derimot defineres som selvbestemmelse eller selvstendighet, som er det motsatte av styring (Aasen, 2021, s. 39). Det er her metodefrihet kommer inn, for til tross for at det ligger klare føringer fra loven og rammeplanen om hva vi skal fokusere på av innhold og oppgaver sier ikke rammeplanen til punkt og prikke hvordan vi skal gjennomføre de ulike oppgavene. Det handler da mer om hvem pedagogen er, hvilke teoretiske kunnskaper, kompetanser og ferdigheter vedkommende har og hvordan de ønsker å løse oppgaven. På denne måten vil pedagogen få styre fritt sitt eget arbeid, men har retningslinjer den må følge. Dersom planer blir altfor detaljerte i beskrivelsen av arbeidsmåter, vil metodefriheten bli svekket. Den nåværende rammeplanen tar hensyn når det gjelder metodefrihet (Gunnestad, 2020, s.105).

4.8.3 Kompetanseutvikling

Hva er fellesnevneren til punktene over? Kompetanse og kompetanseutvikling. Kompetanse er viktig for å sikre at den faglige kunnskapen som personalet sitter igjen med blir satt i fokus. Alle barnehagelærere har tatt en høyere utdanning, men å vite hvordan de skal bruke kunnskapen og ferdighetene de har utgjør det store bildet. Vi snakker hele tiden om barnets utvikling, og viktigheten av at den skal være i fokus, men hva med personalets utvikling? Livslang læring (kapittel 2.2.1) er et begrep som har tatt opp mer og mer plass i sektoren, og

læringen slutter ikke bare fordi en er ferdig med en utdanning. For en nyutdannet barnehagelærer eller for en barnehagelærer som har vært i yrke i 30 år er det enda rom for mer kunnskap, kompetanseutvikling og nysgjerrighet, da vår pedagogiske virksomhet bunner i den faglige tilnærmingen vi har. Rammeplanen har flere krav til ansatte i barnehagen som de skal følge, til tross for den store metodefriheten. Men for at en skal kunne forsvare begrunnelsene for hvorfor de ulike aktivitetene gjøres trengs det faglig kunnskap og skjønn for å kunne utføre det.

Pedagogene har et overordna ansvar i det å formidle videre sin faglige kunnskap til resten av personalet i barnehagen, noe vi snakker om i 4.2.2. Vi ser fra undersøkelsen at personalet er gode til å bruke rammeplanen i eget arbeid, men at den ikke vektlegges like mye i samhandling med andre ansatte og foresatte. Rammeplanen har ikke strengere rammer enn at man kan finne elementer som kan brukes i en hvilken som helst situasjon i barnehagen. Leser man en bok bare for å lese bok eller kan en koble det til punktet som sier "Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale." (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 48) Et annet eksempel her, er å være ute i naturen, hvor barna løper rundt i skogen hvor det er hinder som trær eller store steiner, kan en si at fokuset er "Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper." (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 49). Rammeplanen har dermed en sentral rolle i alt vi gjør, så for en pedagog vil den alltid ligge i bakhodet når man utfører arbeidet, mens for en assistent vil den ikke være like synlig dersom den ikke arbeides med og belyses aktivt av de pedagogisk ansatte. Som vi ser i graf 1, bruker 54 % av 128 respondenter den bare noen ganger i måneden eller sjeldnere med personalet, noe vi mener er for svakt.

Personalets kompetanseutvikling og bevissthet blir dermed svært relevant. Ledelsen har som nevnt en svært sentral rolle på ikke bare implementeringen av rammeplanen, men at alle er faglig oppdatert. Som nevnt over ser vi i graf 1 under kapittel 4.2 at rammeplanen ikke blir brukt aktivt med personalet, men at pedagogene stort sett bruker den daglig. For å endre praksisen her må man se på ulike metoder og verktøy for å sikre en bedre praksis av kompetanseheving. I 2.6 skriver vi om kompetanseutvikling og hvilken rolle den har i barnehagen. Kompetanseutvikling er et begrep som ofte blir tatt i bruk i flere

stortingsmeldinger og strategier, hvor målet er å øke kvaliteten i barnehagen. Dette har vært et fokus helt siden den første rammeplanen kom, og med den utviklingen barnehagen har hatt de siste tiårene ser vi hvorfor. Med nye begreper som danning og medvirkning for eksempel, er det viktig at ansatte får bruke tid på å lære seg, forstå og bruke begrepene i deres arbeid.

4.8.4 Spenninger

Som vi sa innledningsvis i kapittel 4.8, så vi for oss større gnisninger ved starten av prosjektet, som var et av grunnlagene for bruken av spørreskjema istedenfor for eksempel intervju. Dette for å få et mangfold av stemmer istedenfor kun ei gruppe med utvalgte mennesker. På denne måten kunne vi få flere synspunkt på tvers av kommunegrensene og om barnehagene respondentene jobbet i var offentlig eller privat sektor. I barnehagesektoren er fokuset på utvikling og kompetanseutvikling som vi snakker om i blant annet 4.2.2 og 4.4.2. Å være kritisk til egen praksis er noe vi alle må være. Hadde alle gått rundt og gjort jobben sin uten å tenke gjennom hvorfor vi gjør som vi gjør ville barnehagen aldri ha utviklet seg.

Samme tankegang gjelder for rammeplanen. At kun 4 % mener at rammeplanen er et hinder som vi ser i graf 4 er noe merkelig. Det kan være at vår formulering av spørsmålet var noe vakt og at vi dermed burde omformulert spørsmålet, eventuelt lagt til enda et spørsmål om hvor kritiske personalet er til rammeplanen. For en som er barnehagelærer og profesjonsutøver, er en interessert i å sikre den beste praksisen slik at de oppfyller samfunnsmandatet en er gitt. Å kunne ta rammeplanen og diskutere den med ansatte i barnehagen, styrer, eier eller andre eksterne er viktig for å utfordre seg selv og andre rundt seg. Det betyr ikke at en må være negativ til det som står i rammeplanen, men å løfte fokuset på innholdet og oppgavene vi har, da det er med på å videreutvikle egen organisasjon. Vi ser til teorien fra 2.6, hvor det å snakke om rammeplanen og sette ord på den, er med på å utvikle den faglige forståelsen til ansatte uavhengig av faglig bakgrunn, som igjen er med på å synliggjøre det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Dette kan oppsummeres med å løfte fokus i barnehagen fra meg og mitt til vi og vårt, altså fra individ til kollektiv forståelse og samhandling.

5.0 Avslutning

“Hvilken betydning har rammeplanen for personalets arbeid?” var problemstillingen vi presenterte i starten av oppgaven. Rammeplanen er et tydelig og klart dokument for respondentene, som har stor påvirkning for deres eget arbeid. Som barnehagelærer er vi pliktet til å følge samfunnsmandatet vi har fått, og i det ligger viktigheten av å sikre at den pedagogiske virksomheten er i henhold til den. Vi arbeider for at barna skal få et helhetlig tilbud, og med det kommer forventningen til at de ansatte skal være oppdatert.

Nøkkelordet i denne oppgaven er i våre øyne kompetanse. Vi har kommet frem til at den faglige kunnskapen hos de ansatte er viktig for det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Spørreundersøkelsen ga oss noe annerledes svar enn vi forventet da vi så for oss større gnisninger i sektoren. Vi har kommet frem til at barnehagelæreren har en viktig rolle i det å videreformidle den faglige kunnskapen og kompetansen de har, ved å sikre gode dialoger, både formelle og uformelle, med resten av personalet. Barnehagehverdagen består av både planlagte og spontane situasjoner, hvor flere avgjørelser blir tatt på bakgrunn av faglig skjønn. Disse skjønnsvurderingene blir gjerne ikke diskutert blant de ansatte, og går heller over i taus kunnskap.

Svarene fra respondentene viser oss at rammeplanen ikke er et hinder for dem når det kommer til å utføre eget arbeid, da de har stor metodefrihet til å planlegge og gjennomføre aktiviteter som ønsket. Ved å ha stor metodefrihet kan personalet selv legge opp sitt pedagogiske arbeid i tråd med rammeplanen og barnehagens egen årsplan ut ifra egne arbeidsrutiner og mål.

Rammeplanen har en klar betydning for arbeidet til barnehagelærerne, da det er flere elementer som gjør at det pedagogiske arbeidet går rundt. Det vi kan konkludere med er viktigheten av å anvende og implementere rammeplanen sammen med resten av personalet. Ved å sikre at fagspråket har en sentral rolle, at dialogen utfordrer til diskusjon og at kunnskapen blir oppdatert sikrer vi at den pedagogiske praksisen er i utvikling.

6.0 Litteraturliste

- Aamodt, G., Lund, E. & Gjersø, L. (2018, 5. oktober.) *Bemanningsform og skjerpet pedagognorm i barnehagene*. Utdanningsforbundet.
<https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/publikasjoner/2018/bemanningsnorm-og-skjerpet-pedagognorm-i-barnehagene/>
- Aasen, W. (2018) *Teamledelse i barnehagen*. (2. Utg) Fagbokforlaget.
- Aasen, W. (2021) *Lederskjønn i barnehagen. En kunnskapsbasert praksis*. Fagbokforlaget.
- Barnehageloven (2005) *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64) Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Broström, S. (2018) Børnehavens formål - et kritisk blikk. I F. Søbstad (Red.) *Barnehagens grunnsteiner - Formålet med barnehagen* (2. Utg.) (s. 34- 47) Universitetsforlaget
- Børhaug, K & Bøe, M. (2022) *Barnehagelærerprofesjonen*. (1.utg.). Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2021) *Metode og oppgaveskriving* (7. Utg.). Gyldendal.
- Gotvassli, K.A. (2020) *Strategisk kompetanseutvikling i barnehagen*. (2. utg.) Cappelen Damm Akademisk.
- Grønmo, S. (2017) *Samfunnsvitenskapelige metoder*. (2.utg.). Fagbokforlaget
- Gunnestad, A. (2020) *Didaktikk for barnehagelærere - en innføring*. (2. utg.) Universitetsforlaget
- Homme A., Danielsen, H. & Ludvigsen, K.(Red). (2021) *Implementering av rammeplan for barnehagen. Underveisrapport fra prosjektet Evaluering av implementering av rammeplan for barnehagen*. (NORCE Samfunn, 37/2020) NORCE Norwegian research center AS https://norce-research.brage.unit.no/norce-research-xmlui/bitstream/handle/11250/2736721/Implementeringen_av_rammeplan_for_barnehagen_underveisrapport.pdf?sequence=6&isAllowed=y
- Høgskulen på Vestlandet (2020, 13. November.) *Barnehagen fra 1800 til i dag*.
<https://www.hvl.no/om/barnkunne/barnehagen-fra-1800-til-i-dag/>

- Kristiansen, T. (2018) Medvirkning – uendelig vanskelig, fantastisk enkelt!. I F. Søbstad (Red.) *Barnehagens grunnsteiner - Formålet med barnehagen* (2. Utg.) (s. 206 - 216) Universitetsforlaget
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver*. UDIR.
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2018) Danning. I F. Søbstad (Red.) *Barnehagens grunnsteiner - Formålet med barnehagen* (2. Utg.) (s. 110 - 118) Universitetsforlaget.
- Meld. St. 14 (2019-2020). *Kompetansereformen - Lære hele livet*. Det kongelige kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/afb66fbbcdfb47749f1b7007b559d145/no/pdfs/stm201920200014000dddpdfs.pdf>
- Nordvik, G. & Alvestad, M. (2015, 3.desember). *Danningsbegrepet i barnehagens årsplaner - en diskursanalytisk tilnærming*. Utdanningsforskning.
<https://utdanningsforskning.no/artikler/2015/danningsbegrepet-i-barnehagens-arsplaner--en-diskursanalytisk-tilnarming/>
- Sandgrind, S.W. (2021, 19.august). *Lanserte ny veileder om samarbeidsutvalg i barnehagen*. Barnehage. <https://www.barnehage.no/foreldresamarbeid-fub/lanserte-ny-veileder-om-samarbeidsutvalg-i-barnehagen/222468>
- Skoglund, R.I. (2014). Danning i barnehagen – Hva kan danningens “mer enn” være. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 98(1), 36-46.
https://www.researchgate.net/publication/339688394_Danning_i_barnehagen_-_Hva_kan_danningens_mer_enn_vaere
- Sæbbe, P.-E. & Samuelsson, I. P. (2019, 5. april.). *Hvordan underviser barnehagelærere? Eller gjør man ikke det i barnehagen?* Hentet fra <https://utdanningsforskning.no/artikler/2017/hvordan-underviser-barnehagelarere-eller-gjor-man-ikke-det-i-barnehagen/>
- Thoresen, T.I. (2016) *Barnehagelæreren: Profesjon, politikk og forskning*. Cappelen Damm
- Valås, H. (2017, 23.juni) *Ny rammeplan – nye roller i barnehagen?*

Utdanningsforbundet.

<https://www.utdanningsforbundet.no/nyheter/2017/ny-rammeplan--nye-roller-i-barnehagen/>

7.0 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1 - Spørreskjema

SIDE 1

Våre navn er XX og XX. Vi er på siste året av barnehagelærerutdannelsen ved HVL campus Bergen.

I forbindelse med vår bacheloroppgave ved barnehagelærerutdanningen sender vi ut denne spørreundersøkelsen for å samle inn empiri. Vi undersøker hvordan barnehagelærere arbeider med rammeplanen, spesifikt på hvordan det påvirker arbeidsmetoder for å fremme læring og danning i barnehagen.

Spørreundersøkelsen blir sendt ut til styrere fra utvalgte barnehager i Bergen, Sunnfjord, Sogndal, Stord og Haugesund kommune, og responsgruppen er barnehagelærere.

Undersøkelsen er anonym.

SIDE 2

Del 1. Bruk av rammeplanen

1. Hvor ofte bruker du det som står i rammeplanen?

- (1) Hver dag
- (2) Noen ganger i uken
- (3) En gang i uken
- (4) Noen ganger i måneden
- (5) Sjeldnere

2. Hvor ofte bruker du rammeplanen til å forklare avdelingen/barnehagen

planer?

- (1) Hver dag
- (2) Noen ganger i uken
- (3) En gang i uken
- (4) Noen ganger i måneden
- (5) Sjeldnere

3. Hvor ofte bruker du rammeplanen til å forklare foreldre planene i barnehagen?

- (1) Hver dag
- (2) Noen ganger i uken
- (3) En gang i uken
- (4) Noen ganger i måneden
- (5) Sjeldnere

4. Er rammeplanen noen gang i veien for hva du som barnehagelærer ønsker å gjennomføre i barnehagen?

- (1) Ja
- (2) Nei

5. Dersom ja, hvor ofte? (frivillig)

- (1) Hver dag
- (2) Noen ganger i uken
- (3) En gang i uken

(4) Noen ganger i måneden

(5) Sjeldnere

6. Eventuelt hvordan hindrer rammeplanen ditt pedagogiske arbeid? (frivillig)

7. Hvor ofte bør styringsdokumenter som rammeplanen oppdateres?

(1) Årlig

(2) Hvert 3 år

(3) Hvert 5 år

(4) Hvert 10 år

(5) Sjeldnere

8. I hvor stor grad er rammeplanen styrende i arbeidet med deres årsplan?

(1) I stor grad

(2) Ikke så styrende

(3) I liten grad

9. I årsplanen, hvilke kapitler i rammeplanen bruker dere aktivt? (flersvar)

(1) 1. Barnehagens verdigrunnlag

(2) 2. Ansvar og roller

- (3) 3: Barnehagens formål og innhold
- (4) 4. Barns medvirkning
- (5) 5. Samarbeid mellom hjem og barnehage
- (6) 6. Overganger
- (7) 7. Barnehagen som pedagogisk virksomhet
- (8) 8. Barnehagens arbeidsmåter
- (9) 9. Barnehagens fagområdet

SIDE 3

Del 2. Rammeplanens innhold

10. Er det tydelige skiller mellom barnehagens ulike roller? (styrer, barnehagelærer, pedagogisk leder)

- (1) Ja
- (2) Nei

Læring og dannning er to sentrale begreper i barnehagen, som gjerne har ulike mål og forventninger til seg. Av 3 av 9 kapitler finnes det underkapitler med punkter som tydelig viser hva personalet skal gjøre for å oppnå ulike områder.

11. I det daglige arbeidet, hvilke kapitler bruker dere mest? (flersvar)

- (1) 3. Barnehagens formål og innhold
- (2) 8. Barnehagens arbeidsmåter
- (3) 9. Barnehagens fagområder

12. Hvilket av områdene mener du er mest førende i ditt arbeid?

(1) 3. Barnehagens formål og innhold

(2) 8. Barnehagens arbeidsmåter

(3) 9. Barnehagens fagområder

13. Skiller rammeplanen godt mellom begrepene læring og danning?

(1) Ja

(2) Nei

14. Av begrepene læring og danning, hvilken mener du er mest dominerende i rammeplanen?

(1) Læring

(2) Danning

SIDE 4

Tusen takk for at du svarte på spørreundersøkelse til vår bacheloroppgave.

Har du spørsmål eller andre tilbakemeldinger send oss gjerne en mail til xxxxxx@stud.hvl.no

eller xxxxxx@stud.hvl.no